

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31.10.1962, sp. zn. 5 Cz 46/62, ECLI:CZ:NS:1962:5.CZ.46.1962.1

Číslo: 14/1963

Právní věta:

Vlastník majetku pod národní správou je vázán právními jednáními národního správce.

Po zrušení národní správy za současného přechodu vlastnictví na Čs. stát odpovídá za závazky uzavřené národním správcem původní vlastník majetku.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 31.10.1962

Spisová značka: 5 Cz 46/62

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Národní správa

Předpisy: 5/1945 Sb. § 20

§ 12

§ 131 15/1959 Sb. § 5 88/1959 Ú. 1. § 11

§ 21

§ 22

§ 23 141/1950 Sb. § 114

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně Státní spořitelna v Praze 1 svůj nárok odůvodnila smlouvou o půjčce ze dne 18. 2. 1956, kterou s ní uzavřela národní správkyňe domu na částku 28 000,- Kčs, aby mohla hradit nařízené opravy domu. Výměrem fin. odboru ONV v Praze 1 přešel tento dům do vlastnictví Čs. státu. Výměř stal se vykonatelným dne 22. 5. 1961 a tímto dnem byla zrušena národní správa. Žalobkyně se domáhala na bývalé vlastníci domu zaplacení splátek, které byly smlouveny uvedenou smlouvou v částce 1300,- Kčs, a které byly splatné dne 15. 1., 15. 4., 15. 7. a 15. 10. 1959.

Žalovaná se bránila tím, že o půjčce ani nevěděla a že dům současně se zrušením národní správy přešel do vlastnictví státu.

Obvodní soud pro Prahu 1 žalobu odmítl.

Městský soud v Praze rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že těmito rozsudky byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Při řešení souzeného případu nutno především vycházet ze skutečnosti, že zavedením národní správy podle dekretu č. 5/1945 Sb. na určitý majetek neztrácí dosavadní vlastník tohoto majetku vlastnické právo k němu, pokud ho snad nepozbyl podle jiných zákonů. Je ovšem podstatně omezen ve výkonu svého vlastnického práva ustanovení § 20 uvedeného dekretu. Národní správce není zákonným zástupcem vlastníka majetku daného pod národní správu. Je veřejným orgánem, který nespravuje majetek se zřetelem k zájmům vlastníkovým, nýbrž se zřetelem k zájmům veřejným. Národní správa má i procesní subjektivitu a může vést aktivní a pasívní spory. Po dobu trvání národní správy lze pro závazky vzešlé z jednání národního správce vést exekuci na majetek pod národní správou, nikoli však na jiný majetek vlastníka. V dekretu č. 5/1945 Sb. není ustanovení o tom, komu patří výtěžek správy, ani o tom, kdo má hradit případné schodky hospodaření národního správce. Ani v tomto směru se za trvání národní správy neprojevuje právo vlastníka, ale není ani jiné osoby, který by měla účast na zisku či ztrátě. Ustanovení § 23 cit. dekretu toliko opravňuje národního správce, aby si své výdaje a odměny vybral i tehdy, když jeho hospodaření nevykazuje přebytků. Z toho všeho je sice vidět, že dokud spravuje majetek národní správce, je tento majetek úplně oddělen od ostatního jmění vlastníka, avšak nevyplývá z toho, že byl utvořen samostatný hmotně právní subjekt (nositel práv a závazků), na nějž by přešlo vlastnictví k spravovanému majetku z dosavadního vlastníka. Proto jakmile je národní správa zrušena (§ 11 cit. dekretu), pominou omezení vlastníka stanovená v § 20 dekretu a není zde nikoho, kromě vlastníka, kdo by vykonával práva a povinnosti spojené s majetkovou podstatou, jež byla v národní správě. Dekret č. 5/1945 Sb. nedává vlastníku spravovaného majetku nárok na tok, aby mu po zrušení správy byl majetek vrácen v původním stavu. Naopak, z celého obsahu tohoto dekretu vyplývá, že vlastník musí přijmout majetek v tom stavu, v jakém byl v době, kdy národní správa byla zrušena, tedy se všemi změnami, přírůstky i úbytky, které vznikly činností národního správce podle § § 21 a 22 cit. dekretu. K těmto změnám patří nepochybně i smlouvy, které uzavřel národní správce pro spravovanou podstatu, a v nichž je tedy vlastník po zrušení národní správy subjektem oprávněným nebo zavázaným. Při zrušení národní správy není vedle vlastníka nikoho, na němž by bylo lze vymáhat dluhy, náležející ke jmění majetkové podstaty. Zanedbal-li národní správce své povinnosti, může vlastník od něho žádat náhradu škody. To se však netýká věřitelů, pokud tito svých práv nabyli platně proti národní správě za jejího trvání.

Posuzuje-li se věc z těchto hledisek, vyložených již v rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněném pod č. 22/1949 Sb. rozhodnutí čs. soudů, nelze souhlasit s právním názorem vysloveným v rozhodnutích soudů prvního a druhého stupně.

Okolnost, že zrušení národní správy spadá do jednoho časového momentu s přechodem majetku do socialistického vlastnictví, je nutno považovat za nahodilou a věc proto řešit tak, jako by tyto dvě právní skutečnosti nebyly na sobě závislé. Jestliže tedy vlastník odpovídá za dluhy národního správce v případě, když současně se zrušením národní správy nepřejde vlastnictví k majetkové podstatě na Čs. stát, je jisté, že tomu tak je i v případě, kdy dojde ke střetnutí těchto dvou právních skutečností, tj. zrušení národní správy a přechodu vlastnictví na Čs. stát. Kdyby byl připuštěn opačný výklad, znamenalo by to ve svých důsledcích buď, že národní správa je samostatným subjektem anebo, že zde existuje závazek bez zavázaného. Docházelo by také k rozdílnému rozhodování v případech, kdy přechod vlastnictví na Čs. stát nastal současně se zrušením národní správy a v případech, kdy k přechodu vlastnictví na Čs. stát došlo třeba jen ve velmi krátkém časovém období od okamžiku zrušení národní správy. Z toho vyplývá neudržitelnost názoru, že původní vlastník majetkové podstaty, jejíž národní správa byla zrušena za současného přechodu vlastnictví na Čs. stát,

neodpovídá za závazky uzavřené národním správcem. Rozhodující pro vyřešení otázky, zda původní vlastník majetkové podstaty má plnit závazky národní správy, je proto jeho vztah po zrušení národní správy ke státu, anebo jiným věřitelům socialistického sektoru. Zde je nutno vycházet z ust. § 131 obč. zák., podle něhož kdo nabude vlastnictví k věci, přejme spolu i závazky na ní váznoucí. Jde-li však o přechod vlastnictví ze zákona nebo výrokem úředním (§ 114), platí totéž jen pokud zákon nestanoví jinak. Tak konkrétně v souzeném případě došlo k přechodu majetkové podstaty do vlastnictví Čs. státu podle § 5 vl. nař. č. 15/1959 Sb. Podle § 12 odst. 1 vyhl. min. fin. č. 88/1959 Ú. l. při přechodu užívané věci do státního socialistického vlastnictví zanikají podle zvláštních předpisů zástavního práva a věcná břemena na najaté věci, a to dnem, kdy se najatá věc stává základním prostředkem organizace státního socialistického sektoru. Jiné organizace socialistického sektoru, než organizace státního socialistického sektoru přejímají s najatou věcí, která přechází do jejich vlastnictví (§ 11 cit. vyhl.) i závady na ní skutečně váznoucí a jsou je povinni vypořádat podle obecných předpisů (srov. ust. § 12 odst. 2 cit. vyhl.). Je tedy nepochybné, že s přihlédnutím k těmto ustanovením nemůže v daném případě Čs. stát přechodem vlastnictví majetkové podstaty na něho převzít závady, které na této majetkové podstatě váznou, nýbrž musí za ně odpovídat původní vlastník majetkové podstaty. Je proto nutno v takovýchto případech připustit žalobu proti původnímu vlastníku.

Soud prvního stupně dále v odůvodnění svého rozhodnutí vyslovil názor, že žalovaná, pokud byla zavázána, byla by zavázána jen dvěma třetinami požadované částky, poněvadž byla spoluvlastnicí dvou třetin spravovaného domu. Soud druhého stupně se touto otázkou nezabýval. Názor soudu prvního stupně není správný. V případě, že půjčka byla uzavřena národním správkyní na opravu celého domu, tj. k úhradě nákladů, za které jinak vlastníci ručí rukou společnou a nerozdílnou, pak by žalobkyně celou částku mohla vymáhat na žalované, neboť spoluvlastníci nemovitostí odpovídají za závazky týkající se nemovitosti rukou společnou a nerozdílnou (srov. ust. § 134 obč. zák.).

Jestliže tedy obvodní soud pro Prahu 1 a městský soud v Praze z těchto hledisek věc neposuzovaly, porušily zákon v ustanoveních § 1 odst. 2, § 93 o. s. ř., § 131 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 5 vl. nař. č. 15/1959 Sb. a § 12 odst. 1 vyhl. min. č. 88/1959 Ú. l. a v ust. § 134 obč. zák.